Kredi Kartı

بسم الله الرحم الرحيم

Kredi kartları çeşitli dünya ülkelerinde iki değişik surette kullanılır;

1-Üç taraf arasında cari olan kartlar. Birinci taraf, kartı düzenleyen banka. İkinci taraf, bankanın kendisine duyduğu güven gereği bu güvenin göstergesi olan bir kart ile çeşitli mal ve hizmetleri satın alan müşteri. Üçüncü taraf bankanın kendisine verdiği güvence ile peşin para almaksızın mal veya hizmet satan tüccar.

2-Herhangi bir mal veya hizmeti satan kişinin sadece o malı veya hizmeti alabilmesi için müşterilerine düzenlediği kart ve benzeri şeyler olup, hamiline veya kişiye özel düzenlenen emtialardır. Bu gün kullandığımız OGS-KGS ve akbil gibi aparatlar bu kısma girer.

Bizim burada ele alacağımız birinci kısımdır.

Malum olduğu üzere kartı düzenleyen banka mal veya hizmeti satan satıcıya bedeli garanti edip, her ay kartı kullanan müşteriye yaptığı harcamaların faturasını gönderip belli bir zaman içerisinde herhangi bir ziyade olmaksızın talep eder. Gününde ödenmemesi durumunda ise belli bir oranda ziyade talep eder. Aynı banka satıcılardan da belli bir miktar âidat talep etmekle beraber, satıcının alması gereken parayı da belli bir süre kullanmak üzere bloke edip erken talebi durumunda belli bir miktarını keserek iade eder. Kısaca ülkemizdeki sistem böyle işlediği için bu sistem üzerine düşüncelerimi beyan edeceğim.

Burada göze çarpan hususlar;

1-Bankanın taraflara verdiği güvencenin şer´i mahiyeti nedir?

2-Bankanın satıcıdan aldığı âidat neyin karşılığıdır?

3-Müşterinin ödemeyi geciktirmesi durumunda faiz ödemeyi taahhüt etmesinin hükmü nedir?

4-Genelde bu kartları düzenleyenler faizli bankalardır. Bunlarla çalışmanın hükmü nedir?

5-Bankanın satıcının parasını belli bir zaman bloke etmesinin hükmü nedir?

6-Gününden evvel çekilmesi durumunda kesilen miktarın hükmü nedir?

Şimdi bunları değerlendirelim;

1-Burada banka, tacir – banka, müşteri – müşteri, tacir aralarında ilişkiler vardır.

a – Banka, müşteri ilişkisi: Banka, müşteri ilişkisi kefalet akdi ilişkisidir. Çünkü banka müşterinin zimmetine taalluk edecek borcu tekeffül ediyor. Ancak gecikme durumunda müşterinin ziyade fark ödeme şartı arttır ve geciktir ilişkisi olacağından açık faizdir. Bu şart her ne kadar fâsit şart olsa da Hanefi mezhebine göre akdi ifsat etmeyip şart fâsit kefalet akdi sahihdir. Bu müşteri banka ilişkisi havale ilişkisi olamaz. Çünkü havale sabitleşmiş yâni mevcut borç da olur. Bundan da anlaşılıyor ki müşteri banka ilişkisi kefalet ilişkisidir. Peki geciktirmemek şartıyla bu işleme girişmesinin hükmü nedir? Yani geciktirirse faiz ödeyeceğini taahhüt etmesi zarar verir mi? Eğer kefalete karşılık bedel talep edilseydi bu kefaletin fâsit olması gerekecekti. Ancak gecikme durumunda bir fazlalık vermeyi taahhüt etmek bu kefaletin in'ikat(akitleşme) şartı olarak görülemez ve kefalete zarar vermez. Şayet in'ikad şartı olsaydı her hâlükarda bu fazlalığı ödeme zorunluluğu doğacağından kefalet fâsit olurdu. Mesela bir malın satışı esnasında taraflardan birinin diğerine borç vermeyi şart koşması gibi. Bu şart bu

bey’in(satışın) in’ikad şartı olup bu şart olmadan bey olmaz anlamına geleceğinden bey’in fâsit olması gerekir. Bizim meselemizde ziyade yoksa kefalet akdi de yok şeklinde bir in’ikad şartı bulunmamaktadır. Bazıları müşteriyi bankanın vekili olup önce banka adına malı satın aldığını daha sonrada bankadan aynı bedelle murâbaha usulüyle satın aldığını söylemişlerse de (finans kurumlarının gecikme durumunda aldığı ziyadenin gerekçesi olarak söylenmiştir.) bunun yanlış olduğu kanaatındayım.

b – Müşteri, satıcı ilişkisi: Müşteri satıcı arasındaki ilişki havale ilişkisidir. Çünkü müşteri zimmetindeki satıcının alacağını bankaya havale etmiş oluyor. Bu durumda banka muhalun aleyh, müşteri muhil,satıcı muhal olur.Burada şu soruyu sıkça soruyorlar.Satıcı bir malı mesela ayda on lira 10 ay yüz liraya vadeyle satsa daha sonra bankadan 90 lirayı erkenden alsa müşterinin bu sonucun doğmasından dolayı bir vebâl varmıdır. Müşteri malı satıcıdan almış borcunu bankaya havale etmiş satıcıda bunu kabul etmiştir. Buradan sonraki işler satıcıyı bağlar. Ebu hanifenin şarapcıya üzüm satmaya cevaz vermesi gibi. Yani üzümü ne yaparsa sorumluluğu alıcınındır.

c – Banka, satıcı ilişkisi: Müşteriye bir evvelki müşteri satıcı ilişkisinde muhil vasfını verince banka da muhalun aleyh olur. Bu durumda satıcı müşteriye nisbetle alacaklı olup alacağını bankadan tahsil eder. Bu da muhalun aleyh, muhalun leh ilişkisi olarak havale akdi dairesinde değerlendirilir.

2-Bankanın satıcıdan aldığı âidat neyin karşılığıdır?

Bankanın satıcıdan aldığı komisyon havale bedeli olarak değerlendirilmemeli, belki hizmetin bedeli olarak değerlendirmelidir. Çünkü eğer bir havale gereği bir bedel verilecekse bunu müşteri, yani muhil vermesi gerekir. Bankaya ödenen bu ücret hizmet bedeli olunca da caiz olması gerekir. Aynı banka ve postanelerin para transferlerindeki aldıkları ücret gibi.

3-Müşterinin ödemeyi geciktirmesi durumunda faiz ödemeyi taahhüt etmesinin hükmü nedir?

Geride beyan ettiğimiz üzere banka müşteri ilişkisi kefalet akdi ilişkisidir. Gecikme durumunda faiz ödemeyi şart koşmak kefaletin in’ikad şartı olarak değerlendirilemeyeceği için akdi fâsit kılmaz. Ancak müşteri ödemeyi geciktirmemeye âzamî gayreti göstermeli aksi takdirde faiz ödeme durumuna düşer. Bu faiz ödeme taahhüdünü elektrik,su faturalarındaki gibi cezai şart olarak görüp ödenmesinin cevazına gidilemez.Çünkü bu durumda deynin(borcun) gecikmesi ne karşılık bir ceza talep edilmiş oluyor ki Hanbeliler gibi fukahadan bazıları buna cevaz veriyor ve bugün bununlada amel ediliyor.Ama bizim konumuzda ki fazlalık karzın(borcun) bedeline ziyade olacağı için açıkca faiz olur.

4-Genelde bu kartları düzenleyenler faizli bankalardır. Bunlarla çalışmanın hükmü nedir?

Faizli bankalarla zaruret olmadığı sürece çalışmak caiz olmaz. Ancak bu bankalardan kredi kartı alıp mal veya hizmet satın alınması durumunda bu mal veya hizmetin haram yolla elde edildiği anlamına gelmez. Cuma vakti alış verişe devam eden tüccar gibi. Her ne kadar fiili haram olsa da, kazancı haram değildir.

5-Bankanın satıcının parasını belli bir zaman bloke etmesinin hükmü nedir?

Şüpesiz ki faizli muamele yapan bir müesseseye destek anlamına gelse de ancak post makinesi kullanmadan ticari hayatını devam ettirmesi neredeyse imkansızdır. Bu durum da parayı vaktinden evvel çekmek daha büyük sıkıntıya sebep olur. Çünkü banka kesinti yapar.

6-Gününden evvel çekilmesi durumunda kesilen miktarın hükmü nedir?

Haramdır. Geride beyan edildiği üzere.

NETİCE: Kredi kartı kullanmanın faize düşmeme ve faizli bankalardan alınmaması durumunda caiz olduğu kanaatindeyim. Ancak kullanmamanın en güzel ve doğru olduğu da şüphesizdir.

Aynı durum kredi kartıyla satış yapan esnaf içinde geçerlidir.